

Larvik
kommune

Temaplan Vold i nære relasjoner

Kunnskap til å se – mot til å handle

Innhold

1. Forord	4
2. Sammendrag	6
3. Innledning	8
3.1 FORMÅL MED PLANEN	8
3.2 RAMMER OG MANDAT	8
3.3 AVGRENSNINGER	9
3.4 MEDVIRKNING	10
3.5 IVERKSETTING	10
4. Status, trender og utfordringer	12
5. Satsningsområder, hovedmål og fokusområder med delmål	14
6. Tiltaksplan	22
7. Konsekvenser	26
7.1 ØKONOMISKE KONSEKVENSER	26
7.2 SOSIALE KONSEKVENSER	26
7.3 MILJØMESSIGE KONSEKVENSER	26
8. Referanser/vedlegg	28

1. Forord

I denne temaplanen settes forebygging og håndtering av vold i nære relasjoner på agendaen. Når vold avdekkes skal det kommunale tjenesteapparatet kunne bidra med riktig hjelp til rett tid, og ha et godt samarbeid internt så vel som med eksterne krefter og ressurser.

Det må arbeides målrettet og kunnskapsbasert med forebygging, kompetanseheving og informasjon på tvers av tjenesteområdene og tjenesteytelse.

Vold og overgrep i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem og folkehelseproblem. For de som er utsatt er det ofte forbundet med både skam, tabu og skyldfølelse og dermed fortielse – noe som gjør det vanskelig å be om hjelp og oppdage for andre. For utøvere av vold og overgrep så vil også fortielse, skam og tabu kunne gjøre veien lang for å be om hjelp. Alle har rett til å leve et liv uten vold og overgrep. All bruk av vold og overgrep strider med norsk lov og grunnleggende menneskerettigheter. Det må tas på alvor og krever en felles innsats.

Kommunen har en klar forpliktelse til å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep, både i helse- og omsorgstjenestelov, barnevernlovgivning, og annet relevant regelverk.

Arbeidsgruppen:

Silke Gjetrang
Virksomhetsrådgiver, Barne- og familietjenester (til 31.12.21)

Elin Fosse Stangeby
Virksomhetsrådgiver, Barne- og familietjenester (fom 1.1.2022)

Sissel Ringdal
Jordmor, Barne- og familietjenester

Inger Marie Otterdal
Helsesykepleier/prosjektleder, Barne- og familietjenester

Erica Gutterød Dabe
SLT koordinator, Miljø og stedskaping

Catharina Carming Vestmoen
Psykolog, Psykisk helse og avhengighet

Heidi Larsen
Virksomhetsleder, Hjemmetjenester

Wivi Ann Røed Pedersen
Fagutviklersykepleier, Sykehjem

Helene Gutterød Huseby
Migrasjonsrådgiver, Larvik læringssenter

“Barn og voksne skal ikke leve i utrygghet i sine egne hjem i frykt for personer de i utgangspunktet anser som sine nærmeste. Vi kan ikke godta at for noen er borte best fordi volden gjør hjemmet til et farlig sted. Alle skal ha friheten og muligheten til å leve trygge liv.”

FRIHET FRA VOLD – REGJERINGENS HANDLINGSPLAN FOR Å FOREBYGGE OG BEKJEMPE VOLD I NÆRE RELASJONER

2. Sammendrag

Temaplan mot vold i nære relasjoner i Larvik bygger på erfaringer med utfordringer og arbeidet med Handlingsplan mot vold i nære relasjoner i barnefamilier fra 2013. Temaplanen må også ses i sammenheng med regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021- 2024, Frihet fra vold.

Hovedmålet med planen og planarbeidet er å fastlegge kommunens ambisjon om forebygging og avdekking av vold i nære relasjoner samt lindring av helseskader som følge av vold i nære relasjoner. Et videre mål er å legge føringer for hvilke virkemidler kommunen vil benytte seg av for å realisere denne ambisjonen i en eventuell handlingsplan.

Larvik kommune er i sitt planarbeid opptatt av bærekraftighet og benytter FN sin definisjon på bærekraftig utvikling: "Utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov". I arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032, ble det gjennomført et større medvirkningsarbeid med kommuneledelse, politikere, ungdom og innbyggere. Her ble 7 av FNs 17 bærekraftsmål valgt ut til å få særlig oppmerksomhet. Disse vil også bli sentrale i arbeidet med å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner. Som i kommuneplanens samfunnsdel vil mål 17: Samarbeid for å nå målene, få særlig fokus.

Temaplanen mot vold i nære relasjoner består av to deler:

- Vold i nære relasjoner - Kunnskapsgrunnlaget Larvik kommune 2021.
- Temaplan mot Vold i nære relasjoner.

Vold i nære relasjoner kjennetegnes av at den utsatte har en nær relasjon til den som utøver volden. Det byr på noen helt spesielle utfordringer. Utsatt og utøver vil ha følelsesmessige bånd til hverandre og den utsatte kan i tillegg være økonomisk og materielt avhengig av voldsutøveren. Det kan derfor være vanskelig å bryte ut av et voldelig forhold. Vold er alvorlig kriminalitet som rammer den utsatte hardt og frarøver barn en trygg oppvekst.

Vold i nære relasjoner er ikke bare fysisk vold, men også psykiske, seksuelle og økonomiske overgrep mot en person voldsutøveren har en nær relasjon til. I denne planen omtaler vi spesielt disse kategoriene av vold i nære relasjoner:

- Gravide som utsettes for vold.
- Barn og unge som utsettes for vold i familien.
- Personer med nedsatt funksjonsevne som utsettes for vold.
- Eldre over 65 år som utsettes for vold i nære relasjoner.
- Personer med innvandrerbakgrunn som utsettes for vold av partner eller partners familie.
- Personer som utsettes for negativ sosial kontroll.
- Psykisk helse og rus som bakgrunn for vold i nære relasjoner.

I planarbeidet har vi ved å veksle mellom kunnskap fra forskning, ansatte og brukere/innbyggere konkludert med **tre** viktige fokusområder som avgjørende for strategien med å bekjempe og forebygge vold i nære relasjoner.

- **Tidlig innsats og målrettet forebygging**
- **Likeverdige og helhetlige tjenester**
- **Kapasitet og kompetanse**

3. Innledning

3.1 Formål med planen

Temaplanen mot vold i nære relasjoner skal etablere en helhetlig retning, og gi føringer for arbeidet med tidlig innsats og målrettet forebygging av vold i nære relasjoner i Larvik kommune. Planen skal bidra til å skape grunnlag for prioritert, målrettet og langsiktig innsats.

Kommunen skal styrke handlingskompetansen til å kunne forebygge, avdekke og stoppe vold i nære relasjoner mot personer i alle aldre. Dette vil, i tillegg til kunnskap, kreve mot, vilje, trygghet og evne til å handle. Planen skal bidra til å sikre etablering og samordning av tiltakene. Vold i nære relasjoner er alvorlig kriminalitet med store konsekvenser både for den som utsettes direkte og for den som lever i en tilværelse med vold. Denne volden utgjør et omfattende samfunns- og folkehelseproblem og er en av de største likestillingsutfordringene. Planen fremmer forslag til tiltak basert på erfaringer lokalt og nasjonalt.

Vi skal så tidlig som mulig forebygge, avdekke og lindre helseskader som følge av vold i nære relasjoner. Intensjonen med temaplan mot vold i nære relasjoner 2022 er å sikre at alle som blir utsatt for vold i nære relasjoner i Larvik, blir oppdaget så tidlig som mulig og får hjelp fra et samordnet tjenesteapparat. Det skal være enkelt for ansatte og innbyggere i kommunen å få oversikt over og kontakt med de som kan hjelpe. Dette skal sikres ved at ansatte i Larvik kommune har god kompetanse om:

- Vold i nære relasjoner
- Hvordan oppdage at noen blir utsatt for vold
- Konsekvenser for voldsutsatte
- Hvordan lindre påførte helseskader
- Hvordan håndtere uro/bekymring
- Hvordan samhandle til beste for innbyggerne våre.

3.2 Rammer og mandat

Kommunestyret vedtok 3. mars 2021 at arbeidet med rullering av handlingsplan mot Vold i nære relasjoner for Larvik kommune skulle starte opp i tråd med vedtak ved forrige rullering (se KST-sak 176/20).

Et oppdatert planverktøy som omfatter problemstillingene rundt vold i nære relasjoner skulle foreligge i løpet av planperioden. I vedtaket står det at planen skal være klar for politisk behandling årsskiftet 2021/2022. Kommunedirektøren har i tråd med dette vedtaket rullert kommunens handlingsplan mot Vold i nære relasjoner i barnefamilier. Det ble lagt fram melding høsten 2021 om at arbeidsgruppen ønsker å utvide temaplanens målgruppe til også å omfatte utsatte voksne.

Arbeidet resulterer i to dokumenter:

- Vold i nære relasjoner - Kunnskapsgrunnlaget Larvik kommune 2021 med ny kunnskap og nytt datamateriale siden forrige plan i 2012. Kunnskapsgrunnlaget legges frem for alle utvalgene og til endelig behandling i Kommunestyret i foreliggende sak.
- Temaplan mot Vold i nære relasjoner legges frem for alle utvalgene og til endelig behandling i Kommunestyret i foreliggende sak.

3.3 Avgrensninger

Per Isdal definerer vold i nære relasjoner slik: "Enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil"

Vold i nære relasjoner kjennetegnes ved at den utsatte har en nær relasjon til den som utøver volden. Vold i nære relasjoner omfatter ulike former for vold og overgrep mellom nåværende og tidligere familiemedlemmer, og den omfatter også barn som er vitne til volden. Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse faller også inn under begrepet. (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress)

«Det skilles mellom vold hvor den som utøver er i nær relasjon til den utsatte og vold utenfor nære relasjoner. I straffeloven av 2005 §282 defineres nære relasjoner som nåværende eller tidligere ektefeller eller samboer, nåværende eller tidligere ektefelles eller samboers slektning i rett oppstigende linje, noen i sin husstand eller noen i sin omsorg. Det vi si at nære relasjoner også omfatter søsken, barn, foreldre, besteforeldre og barnebarn.»
(Veileder for helse- og omsorgstjenestens arbeid med vold i nære relasjoner / Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.)

I denne temaplanen fokuserer vi på følgende områder:

- Gravide som utsettes for vold.
- Barn og unge som utsettes for vold i familien.
- Personer med nedsatt funksjonsevne som utsettes for vold.
- Eldre over 65 år som utsettes for vold i nære relasjoner.
- Personer med innvandrerbakgrunn som utsettes for vold av partner eller partners familie.
- Personer som utsettes for negativ sosial kontroll.

- Psykisk helse og rus som bakgrunn for vold i nære relasjoner.

Temaplanen vil ikke ta opp i seg vold mot ansatte og behandling av den som utøver vold.

3.4 Medvirkning

Det har gjennom hele prosessen vært et fokus på forankring, medvirkning og eierskap til kommende temaplan.

Det ble satt ned en tverrfaglig arbeidsgruppe bestående av ansatte fra ulike tjenesteområder og virksomheter i kommunen; Helse og mestring ved Virksomhet psykisk helse og avhengighet, Verdiskaping og stedsutvikling ved virksomhet Miljø og stedskaping og Oppvekst og kvalifisering ved virksomhet Barne - og familietjenester. Denne gruppen har med noen justeringer bestått gjennom hele planprosessen.

Tidlig i arbeidet med planen ble det sendt ut en intern spørreundersøkelse til avdelingsledere innenfor Oppvekst og kvalifisering og Helse og mestring i Larvik kommune. Dette for å få oversikt over blant annet kompetansenivået/behov for kompetanseheving, bruk av eventuelle rutiner knyttet til vold i nære relasjoner, samt hva som er viktig for at kommende temaplan vil oppleves nyttig og bli tatt i bruk.

Innsikt fra spørreundersøkelsen til avdelingsledere:

Totalt 85 avdelingsledere svarte oss på denne undersøkelsen. På spørsmål rundt hvilke rutiner og prosedyrer man forholder seg til, henviser mange som jobber med barn og unge til verktøyet/handlingsveilederen "Jeg er urolig, hva gjør jeg?", og til handlingsveilederen i samhandlingsmodellen "Se meg". Blant respondentene fra helse og

mestring er det en større andel som svarer at de ikke kjenner til noen rutine/prosedyre. Innenfor begge tjenesteområder er det en tendens i at mange etterlyser faste rutiner for gjennomgang/revidering av rutiner, og av arenaer for trening på aktuelle prosedyrer.

På spørsmålet om hvordan de vurderer kompetansen på vold i nære relasjoner i sin avdeling gjentar differansen mellom tjenesteområdene seg igjen. Det er en større andel som svarer at de er trygge på kompetansen i sin avdeling oppvekst og kvalifisering enn det er i Helse og mestring. Denne forskjellen mellom tjenesteområdene øker ytterligere på spørsmålet om de vet hvor de kan finne informasjon om hjelpetilbud. Her er det svært mange av de spurte fra tjenesteområdet helse og mestring som svarer at de ikke vet hvor de finner informasjon, mens flere fra oppvekst og kvalifisering henviser til verktøyet/handlingsveilederen "Jeg er urolig, hva gjør jeg?" og konkrete prosedyrer i tqm (kommunens kvalitetssystem). Avdelingens behov oppsummeres i denne undersøkelsen med behov for systematisk gjennomgang av rutiner, praksis og prosedyrer, kontinuerlig kompetanseheving og mer kunnskap både til ansatte og foreldre.

Det ble vurdert å gå bredt ut med tanke på å innhente Larviks innbyggere sine innspill og kommentarer til temaplanen. Dette ved hjelp av spørreundersøkelser på Larvik kommunes digitale plattformer, og ved hjelp av lokalavis. På grunn av et potensielt stort etterarbeid med å systematisere og analysere innkomne data, valgte man imidlertid heller å sikre brukermedvirkning ved å orientere om planen og etterspørre innspill i ungdomsråd, innvandrerråd, eldreråd, og råd for mennesker med funksjonsnedsettelse.

Innsikt fra medvirkningsarbeid i brukerrådene:

Medvirkningsrundene i de 4 politiske rådene viste særlig en sterk oppfordring til å fokusere på å gjøre planen og kunnskapen om området kjent for innbyggere. Det

målrettede forebyggingsarbeidet vil avhenge av hvor godt innbyggere i alle aldre får tilgang til kunnskap. Dette ble påpekt i alle de fire brukerrådene. Videre ble det pekt på viktigheten av et mangfoldsperspektiv slik at planen dekker alle sårbare grupper, og at likeverdige tjenester betyr at alle har tilgang til tjenester av like god kvalitet som er tilpasset den enkelte. Samarbeid og samhandling mellom tjenestene ble også trukket frem som viktig, og helsesykepleiernes viktige rolle ble omtalt i alle de fire rådene, og naturlig nok spesielt i ungdomsrådet. Et annet viktig forbedringsområde det var stor enighet om, var informasjonskanaler og særlig nettsiden til kommunen. Den inneholder mye god informasjon, men er vanskelig å finne frem i.

Oppsummering av kunnskapsgrunnlaget blir også våren 2022 sendt til ledergruppene i tjenesteområdene for medvirkning og tilbakemeldinger.

3.5 Iverksetting

Ledergruppen i Helse og mestring og Oppvekst og kvalifisering har hovedansvar for gjennomføring og evaluering av temaplanen.

Den etablerte arbeidsgruppen vil etter godkjent plan fullføre oppdraget med å lage og implementere en handlingsplan hvor aktuelle tjenesteområder og virksomheter får ansvar for konkrete oppgaver. Status og eventuelle justeringer av fokusområder vil gjøres fortløpende, og det legges som en føring for planarbeidet at oppfølgingen skjer på tvers av tjenesteområdene. Fokusområder skal følges opp i organisasjonen og aktuelle virksomhetsplaner, og legges inn som oppgaver i framsikt. Aktuell virksomhet og avdeling er ansvarlig for intern og/ eller ekstern involvering, for å sikre en helhetlig tilnærming til gjennomføring av oppgavene.

Samarbeid og samskaping med innbyggere, frivillighet og andre skal være sentrale verktøy for å nå målene i denne temaplanen. Det er i forbindelse med medvirkningsarbeidet kommet frem særlig behov for at informasjon om planen og innholdet i kunnskapsgrunnlaget tilgjengeliggjøres for innbyggere i alle aldre. En implementeringsplan med involvering av både ansatte og innbyggere vil bli utarbeidet slik at dette innfris.

Virksomhetenes mål og tiltak som krever ny økonomi, eventuelle omprioriteringer på tvers av tjenesteområdene, spilles inn og behandles ved det ordinære strategidokumentet. Rapportering vil etter dette skje gjennom det ordinære rapporteringssystemet i Framsikt.

4. Status, trender og utfordringer

Larvik kommune har nulltoleranse for vold. Medarbeiderne skal så tidlig som mulig forebygge, avdekke og lindre helseskader som følge av vold i nære relasjoner. Ansatte som agerer ved bekymring er antagelig det som i størst grad kan bidra til å forebygge vold i nære relasjoner.

Tallmaterialet vedrørende saker som omfatter vold i nære relasjoner i Larvik kommune er ufullstendig og statistisk sett små, slik at det er vanskelig å si noe om trender. I tillegg har pandemien ført til endringer i behov, oppmerksomhet og tiltaksmulighet.

Forrige temaplan omhandlet vold i nære relasjoner i barnefamilier. Det kan se ut som om økt fokus og kompetanseheving på tema de siste årene har resultert i flere henvendelser og meldinger til barneverntjenesten. Arbeidet med bedre tverrfaglig innsats, "Se meg"- modellen, og oppmerksomheten på å oppdage barna tidlig, har gitt, og forventes å gi, økt resultat.

Det er en tydelig forskjell mellom fokus, kunnskap og bevissthet på tema mellom tjenesteområder. Avdelinger som typisk har kontakt med barn, unge og deres familier angir selv å ha bedre kunnskap og trygghet rundt tema enn andre avdelinger. Utfordring ved oppdatert temaplan er å omhandle vold i nære relasjoner i hele befolkningen og å tette kunnskaps- og handlingsgap. Larvik kommune trenger en felles prosedyre som er relevant for hvert tjenestested for å avdekke og melde bekymring om vold i nære relasjoner. Dersom en ansatt i Larvik kommune får kjennskap til, eller har mistanke om at et barn, en ungdom eller en voksen/eldre har vært utsatt for/utsettes for vold, skal den ansatte vite hva hen skal gjøre og hvor hen finner informasjon.

I 2021 lanserte regjeringen handlingsplanene "Frihet fra vold - regjeringens handlingsplan for å forebygge og forkjempe vold i nære relasjoner 2021 -2024" og "Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (2021-2024). Begge gir god oversikt over kunnskapsgrunnlaget som vi benyttet oss flittig av i utarbeidelsen av vårt lokale kunnskapsgrunnlag.

5. Satsningsområder, hovedmål og fokusområder med delmål.

Kommuneplanens samfunnsdel er øverste plannivå i kommunens planmodell. Vold i nære relasjoner er en temaplan på neste plannivå, og må dermed forholde seg til føringer gitt i Kommuneplanens samfunnsdel.

For å nå målsettingene må tiltakene prioriteres og innarbeides i strategidokumentet, budsjett og virksomhetsplaner for alle aktører. Skal Larvik kommune lykkes i å nå sine mål er det avgjørende at det følger økonomi til å gjennomføre de valgte strategier og tiltak.

Larvik kommune har i kommuneplanens samfunnsdel tatt utgangspunkt i FNs bærekraftsmål. Bærekraftsmålene er utarbeidet for å være en global arbeidsplan for å

utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. I kommuneplanens samfunnsdel er det lagt spesielt vekt på 7 av bærekraftsmålene (uthevet under).

I temaplan mot vold i nære relasjoner har vi på bakgrunn av kunnskapsgrunnlag, medvirkning og erfaring fra området kommet frem til tre fokusområder vi mener er både nødvendige og hensiktsmessige sett i sammenheng med særlig bærekraftsmål 3, 4, 11 og 17.

Temaplanens 3 fokusområder er :

- **Tidlig innsats og målrettet forebygging**
- **Likeverdige og helhetlige tjenester**
- **Kapasitet og kompetanse**

Aktuelle satsningsområder (FNs bærekraftsmål) fra kommunens samfunnsdel

Aktuelle hovedmål fra kommunens samfunnsdel:

- Alle har forutsetninger og motivasjon til å fullføre videregående skole.
- I Larvik danner samskaping et godt grunnlag for innovasjon, vekst og verdiskaping.
- I Larvik opplever innbyggerne god livskvalitet, mestring og tilhørighet.
- I Larvik preges forholdet mellom befolkning og beslutningsmyndighet av gjensidig tillit.
- I Larvik jobber vi aktivt for å sikre integritet, gode arbeidsforhold og høy grad av inkludering, slik at alle som ønsker det kan være i arbeid.
- I Larvik samarbeider vi for å bygge et godt samfunn for nåværende og fremtidige generasjoner.
- Larvik har gode arenaer for livslang læring
- Larviks barnehager og skoler er en trygg arena for inkludering og stimulerer til nysgjerrighet og læringslyst.
- Larviks innbyggere har innflytelse på utviklingen i eget nærmiljø
- Larviksamfunnet bidrar til at familiene er rustet til å gi barna trygghet og motivasjon til å lære.
- Larviksamfunnet bidrar til god folkehelse og et like verdig liv for alle
- Larviksamfunnet er attraktivt, og unge voksne velger å bosette seg i kommunens byer og lokalsentre
- Larviksamfunnet utvikler det vekstkraftige, tar vare på det uerstattelige og motvirker det utenkelige

Fokusområde 1: Tidlig innsats og målrettet forebygging

Vold og overgrep mot barn skjer hele tiden, i alle kommuner i Norge. Hvorfor gjør vi ikke mer for å hindre vold og overgrep mot barn? Fordi vi ikke vil tro at det skjer. Og når vi ikke tror det, ser vi det heller ikke. Om lag 1 av 20 barn og unge vokser opp under forhold preget av vold. Når det gjelder seksuelle overgrep, oppgir 1 av 5 jenter og 1 av 14 gutter at de har opplevd dette i barne- og ungdomsårene. 9 prosent av alle kvinner har vært utsatt for voldtekt minst én gang i livet. (Kilde: FHI.no)

Vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt i barndommen øker risikoen for alvorlige fysiske og psykiske helseplager. I Den internasjonale ACE studien viser en klar sammenheng mellom hvordan krenkede barn blir syke voksne. Vi vet også at det er like skadelig for et barn å være vitne til vold som det er å selv bli utsatt for vold. God forebygging kan redusere behovet for mer inngripende tiltak senere, og det sparer ikke minst enkeltindividet og samfunnet for store kostnader, både menneskelige og økonomiske. Ofte må dessverre langsiktig og forebyggende arbeid som involverer flere aktører vike for det mer akutte og hendelsesstyrte. Tidlig innsats må handle både om tidlig i barns liv og tidlig i problematikken, uansett alder. Den profesjonelle må ha fokus på å oppdage, konkretisere og handle. Sammenheng mellom rusbruk og vold er godt dokumentert, og rus er den største enkeltstående årsaken til vold. Rusforebyggende tiltak blir da også voldsforebyggende tiltak. Vi er også godt kjent med at levekårs-

utfordringer gir økt risiko for rus og vold. Forebygging av vold i nære relasjoner forutsetter dermed en aktiv arbeids-, velferds-, rus og familiepolitikk. Det er viktig at barn og unge får kunnskap om vold og overgrep og at de vet hvor de kan henvende seg for hjelp. I dette arbeidet spiller helsestasjonen og skolehelsetjenesten er særlig viktig rolle.

Relevante satsningsområder fra kommunens samfunnsdel:

Fokus på i temaplanen mot vold i nære relasjoner:	Hva må til?
Kunnskap om vold og overgrep hos ansatte	Å oppdage vold kan være vanskelig. Det er derfor avgjørende at kommunen har ansatte som kjenner til tegn og signaler på alle former for vold, og at de alle vet hva de skal gjøre når de mistenker vold i nære relasjoner.
Kunnskap om vold og overgrep hos innbyggerne, med særlig fokus på barn og unge.	Barnehage, skole og familiesenter er sentrale arenaer for tidlig, tverrfaglig innsats. Det må skapes arenaer der barn og unge får kunnskap om vold og overgrep slik at de kan gjenkjenne egen situasjon og SI FRA til trygge ansatte med god handlingskompetanse. Det må også rettes fokus mot hvordan vi skal sikre økt kompetanse om vold og overgrep hos voksne innbyggere.
Forebygging og avdekking av vold i nære relasjoner ved svangerskap er kostnadsbesparende både menneskelig og samfunnsøkonomisk.	Vi legger inn ressurser og innsats tidlig. Jordmødrene er en av de viktigste aktørene for neste generasjon. I Larvik utgjør jordmødrene en stor forskjell for både mor og barn, og bidrar til at avdekking av risiko for vold allerede i svangerskapet.
Tidlig, tilpasset og tverrfaglig oppfølging uansett alder.	Tidlig, tilpasset og tverrfaglig samarbeid er satt i system, med gode rutiner og prosedyrer for å kvalitetssikre innsats og forebygging av vold i nære relasjoner. Tidlig innsats omfatter både tidlig i alder og tidlig i utfordringen uansett alder.
Vold i nære relasjoner mot mennesker med nedsatt funksjonsevne.	I Larvik kommune har vi særlig oppmerksomhet rettet mot at personer med funksjonsnedsettelse i større grad enn befolkningen generelt utsettes for vold, trusler og seksuelle overgrep.

Fokusområde 2: Likeverdige og helhetlige tjenester

Vold kan ramme den utsatte på mange områder i livet, og kan ha behov for oppfølging fra flere tjenester samtidig. Da er det viktig å sikre hele befolkningen tilgang til likeverdige og tilrettelagte tjenester. Vi må gjøre det etablerte tjenestetilbudet mer robust, og utvikle modeller for mer samordnet hjelp til voldsutsatte. Vold i nære relasjoner omfatter ulike former for vold og overgrep mellom nåværende og tidligere familiemedlemmer, og den omfatter også barn som er vitne til volden. Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse faller også inn under begrepet.

- Eksisterende kunnskap tyder på at personer med nedsatt funksjonsevne i større grad enn befolkningen generelt utsettes for vold, trusler og seksuelle overgrep.
- Vold og overgrep mot eldre skjer i alle lag av befolkningen og rammer både menn og kvinner. Det kan være vanskelig å avdekke overgrep mot eldre fordi temaet er tabubelagt og mange eldre lever isolert og tar lite initiativ for å få hjelp.
- SSB undersøkelser viser at innvandrerbefolkningen er mer utsatt for ulike levekår belastninger, herunder vold, enn befolkningen forøvrig.

Relevante satsningsområder fra kommunens samfunnsdel:

Fokus på i temaplanen mot vold i nære relasjoner:	Hva må til?
"Folk i Larvik er forskjellige. Likeverdige tjenester betyr at alle har tilgang til tjenester av like god kvalitet, og som er tilpasset den enkelte."	Innbyggere i Larvik kommune har tilgang til gode, tilpassede og likeverdige tjenester. Det betyr at alle har tilgang til tjenester av like god kvalitet og som er tilpasset til den enkelte.
Vold i nære relasjoner mot mennesker med nedsatt funksjonsevne	
Vold i nære relasjoner mot mennesker over 65 år.	
Å utjevne sosiale ulikheter.	I Larvik jobber vi aktivt for å sikre integritet, gode arbeidsforhold og høy grad av inkludering, slik at alle som ønsker det kan være i arbeid.
Selv om vold i nære relasjoner finner sted i alle samfunnslag, viser forskning at opphopning av levekårsutfordringer gir høyere risiko for voldsutsatte.	I Larvik jobber vi aktivt og helhetlig med deling av kunnskap, evaluering og tar kunnskapsbaserte beslutninger på hvordan vi skal jobbe for å oppdage, håndtere og forebygge vold i nære relasjoner.
For å lykkes med å bekjempe vold i nære relasjoner må innsatsen være helhetlig og samordnet.	
Usikkerhet rundt bruken av reglene for taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett kan kan i mange tilfeller virke hemmende på samarbeidet mellom aktørene i tjenesteapparatet.	Vi har oppdatert og felles kunnskap om plikter, ansvar og muligheter som ligger i reglene for taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett.

Fokusområde 3: Kapasitet og kompetanse

For å kunne avdekke, hjelpe og forebygge tidlig nok er det avgjørende med grunnkompetanse, treningsarenaer og gode rutiner. Kompetansebegrepet må inneholde mer enn lesbar og kursbasert faglig oppdatering. Begrepet kapasitet forklares av blant annet Pål Roland som et helhetlig begrep for kompetanse, motivasjon og anerkjennende verdier. Alle elementene i denne forståelsen av begrepet kapasitet vil være viktige for å øke Larvik kommunes totale kapasitet på tema vold i nære relasjoner. Mangfoldet i både faglig kompetanse og erfaring i tjenestoområdene er en styrke og må settes i stand til å hente ut det beste fra hverandre.

Evaluering av hva som fungerer og ikke i tett samarbeid mellom den som mottar og den som leverer tjenestene vil gi godt grunnlag for utvikling av nye tjenester. En kunnskapsbasert praksis begrunnet i både gjeldende forskning, erfaringer fra tjenestemottaker og den som leverer tjenestene vil være det optimale.

Relevante satsningsområder fra kommunens samfunnsdel:

Fokus på i temaplanen mot vold i nære relasjoner:	Hva må til?
<p>Kunnskap om vold og overgrep hos ansatte og befolkningen forøvrig er vesentlig for å kunne forebygge og beskytte den som er utsatt</p>	<p>Utfordringene Larvik kommune står ovenfor, skal møtes med handling, som er basert på solid og oppdatert kunnskap.</p>
<p>Rutiner og prosedyrer som sikrer kompetanse og kvalitet både i forebygging, identifisering og håndtering av vold i nære relasjoner.</p>	<p>I Larvik har ansatte gode rutiner og prosedyrer om tema vold i nære relasjoner som gjør at bevisstheten og fokuset opprettholdes.</p>
<p>Rus er den største enkeltstående årsaken til vold, og rus og psykiske lidelser opptrer ofte sammen.</p>	<p>I Larvik kommune prioriteres kunnskap om rus og psykisk helse.</p>

6. Tiltaksplan

Tiltaksplanen inneholder konkrete tiltak for hvordan kommunen skal bidra til en helhetlig og samordnet innsats for å forebygge, oppdage og håndtere vold i nære relasjoner. Tiltakene er sortert under de tre fokusområder som er valgt i planen:

- Tidlig innsats og målrettet forebygging
- Likeverdige og helhetlige tjenester
- Kapasitet og kompetanse.

I valg av tiltak er det lagt vekt på at kommunen skal forebygge, oppdage tidlig og vise mot til å handle både alene og sammen.

Planen tar utgangspunkt i kunnskapen om at tegn og signaler er en usikker måte å fange opp barns risiko på (*Reinar et al., 2018, Folkehelseinstituttet*). Kunnskap om risikofaktorer gir bedre prediksjon enn barnets symptomer (*Kuello, 2015*).

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det	Ansvar og frist
Tidlig innsats og målrettet forebygging		
I Larvik kommune har vi kunnskap om hvordan vi skal øke beskyttelsesfaktorene og minske risikofaktorene for vold i nære relasjoner. Dette legger vi til grunn for vårt arbeid.	Videreutvikle verktøykassen i sam-handlingsmodellen "Se meg", slik at vi har oppdaterte verktøy som bygger opp under nyere forskning.	Virksomhet Barne- og familietjenester Frist 1.2.2024
	Utvikle og implementere verktøykasse også for voksne innbyggere. Skal blant annet inneholde oppdaterte utgaver av: <ul style="list-style-type: none"> • Jeg er urolig hva gjør jeg? Handlingsveileder • Er du urolig for meg? Info til innbyggere • Ikke alle har det bra hjemme. Plakat med kontaktinformasjon 	Virksomhet hjemmetjenester Virksomhet sykehjem SLT koordinator Migrasjonsrådgiver Virksomhet barne - og familietjenester Frist 1.2.2024
	Vurdere nytteverdien av å ta i bruk TryggEst modellen fra Bufdir. Denne modellen skal bidra til å forebygge, avdekke og håndtere vold og overgrep hos kommunens mest risikoutsatte voksne innbyggere.	Virksomhet Hjemmetjenester Virksomhet Sykehjem Virksomhet psykisk helse og avhengighet Frist 1.12.2023
Larvik kommune fremmer gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsvansker. Vi yter også tidlig innsats som forebygger vold, uavhengig av alder, kjønn, seksuell legning og funksjonsnedsettelse.	Implementere forebyggende plan i henhold til barnevernloven §3.1. Planen bidrar til overordnet forankring av det forebyggende tilbudet og av fordelingen av kommunens ressurser til dette arbeidet. Planen sikrer forpliktelse til og systematisk innsats for å legge til rette for helhetlige tjenester til barn og unge.	Tjenesteområde Oppvekst og kvalifisering. Egen tiltaksplan for forebyggende plan kommer.
Larvik kommune har kompetente og modige medarbeidere som ser, lytter og handler.	Kompetanseheving, rutinegjennomgang og trening på nødvendig handlingskompetanse kontinuerlig og minimum årlig.	Virksomhetene i Oppvekst og kvalifisering og Helse- og mestring. Frist 1.10.2024 og deretter kontinuerlig i henhold til årshjul.
Larvik har innbyggere med kunnskap om hvordan hjelpe og søke hjelp om vold i nære relasjoner	Informasjon til innbyggere og frivillige årlig.	Virksomhet Barne- og familietjenester Frist 1.12.2023, og deretter kontinuerlig i henhold til årshjul.
	Utvikle og vedlikeholde en landings-side for tema vold i nære relasjoner på Larvik kommune sin nettside. Denne siden inneholder informasjon om kommunens tilbud, nødnummer samt eksterne lenker til kvalitetssikrede og aktuelle nettressurser.	Virksomhet Barne- og familietjenester og Virksomhet Hjemmetjenester, sammen med kommunikasjonsavdelingen. Frist 1.2.2024
Barn og unge møter trygge voksne på helsestasjon, i barnehage og skole formidler kunnskap om kropp, følelser, seksualitet og seksuelle overgrep.	Implementere "Jeg er meg" i alle barnehager og skoler.	Virksomhet barne- og familietjenester sammen med barnehage og skole. Kontinuerlig

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det	Ansvar og frist
Likeverdige og helhetlige tjenester		
<p>Det er raskt og enkelt å få god, samkjørt og hensiktsmessig hjelp uavhengig av problematikk og bakgrunn i Larvik kommune.</p> <p>Ansatte i Larvik kommune jobber sammen og sikrer samtidighet i oppfølgingen av innbyggere som er i risiko for eller har blitt utsatt for vold i nære relasjoner.</p>	<p>Ved uro for innbyggere følger vi handlingsveilederen i "Se meg" og "Jeg er urolig - hva gjør jeg?"</p> <p>Vi jobber sammen og samtidig når innbyggere trenger oss, og har god kunnskap om kommunens samlede tjenestetilbud.</p> <p>Vi synliggjør informasjon om tjenestene og sikre tilgjengelighet slik at vi kan bistå barn og familier på tvers av tjenester raskt, sammen og samtidig.</p>	<p>Alle ansatte</p> <p>Kontinuerlig</p>
<p>Larvik kommune har tydelig og synlig brukermedvirkning i tjenestene og ser hele mennesket og nettverket rundt.</p>	<p>Brukermedvirkning på individnivå : Implementering av Feedbackinformerte tjenester i Tiltak og familieveiledning, Helsetjenester og familiesenter, PPT og Ung arena.</p>	<p>Virksomhet psykisk helse og avhengighet og virksomhet barne- og familietjenester</p> <p>Frist: 1.5.2024</p>
	<p>Brukermedvirkning på tjenestenivå: Systematisere innsikt fra brukermedvirkning (fra Feedbackinformerte tjenester) på individnivå, slik at vi kan bruke dette for justering og prioritering av våre tjenester.</p>	<p>Virksomhet psykisk helse og avhengighet og virksomhet barne- og familietjenester</p> <p>Frist 1.12.2024</p>

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det	Ansvar og frist
Kapasitet og kompetanse		
Larvik kommune har en struktur som fordeler faglig ansvar for vold i nære relasjoner slik at oppfølging av temaplan vold i nære relasjoner skjer.	Det delegeres fagansvar for vold i nære relasjoner til dedikert ressurs og opprettes et kompetanseteam. Disse tillegges medansvar for faglig veiledning, utvikling og administrativ støtte i implementeringsarbeidet, sammen med faglig ledelse i tjenesteområdet.	Barne- og familietjenester Frist 1.12.2023
Virksomhetene har god struktur for å opprettholde og fornye kunnskap, og dette arbeidet prioriteres høyt.	Utarbeide årshjul for ansattes innsats, kompetanseheving, rutinegjennomgang og ferdighetstrening <ul style="list-style-type: none"> • Årlig informasjon til kommunens ansatte og frivillighet, lag og foreninger og samarbeidende fagmiljøer. • Årlig gjennomgang av rutiner og praksis som grunnlag for justeringer og kompetanseplanlegging. • Brukerinvolvering /evaluering/panel • Felles temauker med aktiviteter for ansatte og innbyggere. • Årlig kompetanseheving i barnets beste vurderinger. 	Virksomhetsrådgivere eller andre fagressurser fra: Barne- og familietjenester Skole Barnehage NAV Larvik Læringscenter Barnevern Psykisk helse og avhengighet Hjemmetjenester Sykehjem Frist 1.3.2024, og deretter kontinuerlig i henhold til årshjul.
Ansatte og innbyggere er informert om og har tilgang til temaplanen vold i nære relasjoner.	Utarbeide og gjennomføre plan for implementering av temaplan Vold i nære relasjoner for ansatte og innbyggere, inkludert frivillighet, lag og organisasjoner.	Utarbeides og følges opp av Barne- og familietjenester sammen med arbeidsgruppen bak planen. Frist 1.1.2024
Nye ansatte får kunnskap om rutiner og prosedyrer tidlig i sitt ansettelsesforhold slik at de får kunnskap nok til å forebygge og handle.	Utvikle og implementere en opplæringsmodul for bruk i onboarding av nyansatte.	Virksomhet Barne- og familietjenester, Virksomhet psykisk helse og avhengighet og virksomhet hjemmetjenester. Frist 1.6.2024
Larvik kommune har rutiner og prosedyrer som sikrer kunnskap nok til å se og mot til å handle ved uro for vold i nære relasjoner.	Gjennomgang og kontinuerlig oppfølging og oppdatering av rutiner og prosedyrer.	Virksomhetsrådgivere eller andre fagressurser fra: Barne- og familietjenester Skole Barnehage NAV Larvik Læringscenter Barnevern Psykisk helse og avhengighet Hjemmetjenester Sykehjem Frist 1.1.2024
	Oppdatering og utvidelse "Fra uro til handling" <ul style="list-style-type: none"> • Jeg er urolig hva gjør jeg? Handlingsveileder • Er du urolig for meg? Info til innbyggere • Ikke alle har det bra hjemme. Plakat med kontaktinformasjon 	Virksomhet Hjemmetjenester, Virksomhet sykehjem SLT koordinator Migrasjonsrådgiver Frist 1.10.23

7. Konsekvenser

7.1 Økonomiske konsekvenser

Temaplanen vil ikke ha direkte økonomiske konsekvenser. Virksomhetens mål og tiltak som krever ny økonomi, eventuelle omprioriteringer på tvers av tjenesteområdene, behandles ved det ordinære strategidokumentet, eller fremlegges som egne saker. Redusering av samfunnsproblemene gjennom effektive forebyggings tiltak vil på lang sikt gi en samfunnsøkonomisk gevinst.

7.2 Sosiale konsekvenser

Temaplanen vold i nære relasjoner vil kunne bli et verdifullt verktøy til å fastlegge kommunens ambisjon om forebygging og avdekking av vold i nære relasjoner samt lindring av helseskader som følge av vold i nære relasjoner. Planen vil kunne være verdiskapende og kunne gi økt kompetanse for både ansatte og innbyggere i kommunen. Temaplanen kan bidra til å skape et godt fundament for prioriteringer, tilrettelegging og samskaping. Vold i nære relasjoner blir avgjørende å forebygge som en del av alle andre fagområder som kommunen har ansvaret for innenfor samfunnsutvikling og beredskap.

Tiltak som følge av temaplanen vil kunne bidra til å styrke barn og unges oppvekstvilkår i Larvik kommune. Å prioritere arbeidet mot vold og overgrep er en investering i fremtiden.

“Å bli utsatt for vold i nære relasjoner kan medføre alvorlige og langvarige psykiske og fysiske helseplager som posttraumatisk stresslidelse, angstlidelser, depresjon, skadelig rusmiddelbruk, spise- og søvnforstyrrelser, selvskading og selvmordstanker. Volden kan føre til isolasjon, økonomiske problemer, mangelfull utdanning og arbeidsledighet.”
(Frihet fra vold - regjeringens handlingsplan for å forebygge vold i nære relasjoner 2021-2024)

“Skadevirkninger for barn, som enten selv utsettes for vold eller opplever vold mellom voksne i familien, er store. En uholdbar omsorgssituasjon i barndommen gir risiko for utrygghet, redusert helse og livskvalitet også i voksen alder, og kan øke risikoen for selv å bli voldsutøver eller voldsutsatt som voksen.”
(Frihet fra vold - regjeringens handlingsplan for å forebygge vold i nære relasjoner 2021-2024)

“Volden har også betydelige samfunnsøkonomiske kostnader. Volden kan utløse behov for hjelpetiltak i skolen, psykisk og fysisk helsehjelp, barnevernstiltak, krisesentertilbud, sosialhjelp og bistand fra politi og domstol.”

Frihet fra vold - regjeringens handlingsplan for å forebygge vold i nære relasjoner 2021-2024)

7.3 Miljømessige konsekvenser

Ikke vurdert i denne planen.

Referanser/vedlegg

Frihet fra vold:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/2dda3b36640d4dfbbac11598a1dc792/209755-jd-frihetfravold-web.pdf>

Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten:

https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/10/Rapport_4_19_UEVO.pdf

Kunnskapsgrunnlag:

<https://docs.google.com/document/d/18HZvzlr0rZrVhzB1MG3lQbv5JtLxYwxZfsaWWBXGR0/edit>

